

PRUZSINSZKY SÁNDOR

A rém

PRUZSINSZKY SÁNDOR (1940) Budapest

Tombol a tavasz, az utcákon, akár a hangyák, verőfényre éhes, bódult tömeg. Ifjú pár jön ki az anyakönyvvezető hivatalából, mögöttük a tanúk: komoly, zsakettes urak. Az ifjú feleség hófehér csipkés bokáig érnek, kezében fehér rózsacsokor. Élete párja – halovány arcával, a vállán átvetett piros selyemsállal sértett bonvivánnak tűnik – így szól:

– Elfáradtam, Manyikám.

– Szegénykém – mondja együttérzőn a vadonatúj asszonyka. – Ideje, hogy játsszunk valamit.

– Játsszunk, de mit?

– Amit a múltkor: aszfaltbetyárosdit. Csináljunk úgy, mintha... Meglátod, mindjárt jobb kedved lesz tőle.

Valamelyik ablakból egy részeg trombita tremolója hallatszik, s Manyika, hosszú szoknyáját felkapva, hirtelen táncra perdül. A két komoly úr némi rosszállással nézi, ahogy mutatós lábait kánkánra dobálja.

– Akkor este, uraim, a Centrálban, ugyebár? – szabadul meg gyorsan a verőfénytől szédelő férj a zavaró nászkísérettől egy-egy ünnepélyes kézfogással. De mielőtt e komoly polgárok az Erzsébet körútra fordulnának, fura látványban lesz részük: az ifjú pár rákká változik. Kéz a kézben hátrafelé sétálnak. Közben nézelődnek s ugrasztják a csenevész pesti fákat locsolgató ebeket. A rájuk bámulókat, mint régi ismerősökhöz illik, úrias fejbőlintásokkal üdvözlök.

Aztán a Szív utca sarkától egyszerre már három rák araszol a Liget felé. Egy tömzsi, széles arcú, nagy orrú fiatalember csatlakozott hozzájuk, a fején fehér gigerlikalap.

– Elkéstél az esküvőről, Frici – veti oda hátrálás közben a jövevénynek a magas, sápadt szépfü.

– A feleségem kalapját kerestük – szól amaz vissza. De ordítva, hogy a közelben mindenki hallhassa.

– És megtaláltátok?

– Egér volt benne – üvölti a Fricinek nevezett fiatalember.

– Minálunk meg poloska, a levesben! – toldja meg a fiatalasszony, ironikus, pikáns kis orrát magasra tartva.

A járókelők összetorlódnak körülöttük. Tátott szájjal bámulják ezt az ingyen cirkuszt.

A Köröndnél ők is megállnak, de Manyika hirtelen mozdulattal lekapja Frici fejéről a gigerlikalapot, futásnak ered, és a sajátjára teszi. A másik kettő utána. Frici fut jobban, utoléri Manyikát, és otthonos mozdulattal átöleli a derekát.

A sápadt szépfü erre tüzet fog, s öklét rázva Frici felé, hangtalan szitokszavakat ereget a lobogó tavaszi szélbe.

Az élemedett polgárok közül többen a fejüket csóválják: „Ezek a mai fiatalok!”

A szépfü, talán az esküvő izgalmai miatt, nem bírja a futást, lihegve megáll.

– Aszfaltbetyár! Hozod vissza a feleségem?! – üvölti öklét rázva.

– Egy frászt – kontráz a Fricinek hívott busafejű. – Előbb ismertem, mint magát!

– Védd magad, vagy véged – kiáltja elfúlva a másik, és vívóállásba helyezkedik.

– Igazán? – rikoltja fenyegetően Frici. – Igazán, Dezsiré? – és villámgyors mozdulattal úgy tesz, mintha a vörös sálba burkolt torok után kapna. A Dezsirének nevezett szépfü megtántorodik. Kezd a levegő izzani körülöttük. Kétoldalt, a járdán már egész csődület támad, sokan ujjal mutogatnak a duhaj verekedőkre.

– Segítség! – sikoltja most a fiatalasszony – Segítség, emberek! Nem látják, mit művel ez a bandita? Fényes nappal megfojtja a férjem!

Már-már tapintani lehet a feszültséget. De senki se mozdul. Néhány arcon – mint fán a penész – kéjes, torz mosoly jelenik meg.

Dezsiré hirtelen megmerevedik.

– Hagyjuk abba, Karinthy – mondja komoran. – Semmi értelme.

– Valami baj van, Kosztolányi? Elrontottunk valamit?

– Dide csak tréfál – simogatja a dandy omló, gesztenyebarna haját Manyika. – Az örök ellendrukker! Pedig jól sikerült a játék. Ezek bevettek mindent. Ahogy a múltkor is, emlékeztek? Amikor Karinthy négykézláb kereste az elveszített ezerkoronás bankjegyét a Stefánián. Tízen is letérdeltek érte! Egy frakkos balfácán nagyítóval hasalt a macskakövekre...

– De hát nézzetek rájuk – mutat Kosztolányi a tömegre. – Hát nem látjátok?

– Mit?

– A rémet.
– Miféle rémet?
– A szemükben tombol.
– Micsoda?
– Ezek azt akarják: *valóban* fojtsuk is meg egymást. Értitek? Legközelebb megköveznek, hogy csak tréfáltunk... Bármi megtörténhet, Manyika. Bármi! – Kosztolányi a kezét tördelte, csaknem könnyezett. Nevetséges volt, de ők nem nevettek.

Egymásra néztek, az értelem éles, szomorú fényével.

És végleg ellobbant a kedvük. Manyika az árokba dobta a csokrot. Egyikük se tette szóvá. Szótlatlanul balagtak tovább a kipattanó lombok édeszöld sátra alatt.

Ők hárman most értették meg, hogy hamarosan elkezdődik a huszadik század.

Hogy *csak most* kezdődik el.

Pesten ők voltak az elsők, akik megtudták.

1913 májusát írták akkor.